

De stadsbrand van 1615

Brand was in het verleden het grootste gevaar voor een stad. Het ontbrak de burgers vaak aan middelen om in steen te bouwen, zodat vakwerkhuizen van hout en leem en met rieten daken werden gebouwd. Bovendien stonden de huizen dicht bij elkaar. Deze combinatie maakte een stad licht ontvlambaar. Er bestonden vele zogenaamde keuren om brand te voorkomen, maar wetgeving alleen volstaat niet, zeker niet in Lochem op de avond van 6 april 1615.

Op 6 april 1615 brandde Lochem vrijwel volledig af. 's Avonds om acht uur raakte een huis in brand en binnen de kortste keren stond de hele stad in lichterlaaie. De kerktoren brandde uit en de kerk liep enorme schade op. De volgende dag stonden er nog maar enkele huizen overeind.

Een brand in een middeleeuwse stad betekende meestal dat het hele centrum verloren ging.

De Lochemse stadsbrand wordt op 9 april uitvoerig vermeld in het Kerkeradsboek van Zutphen. De kerkenraad besluit de getroffen Lochemers te ondersteunen met 100 gulden, maar het bedrag wordt niet meteen uitgekeerd. Wel worden twintig bejaarden uit Lochem overgebracht naar de Bornhof in Zutphen en door Zutphen onderhouden. Zutphen wil dat de bejaarden eerst naar Lochem terugkeren, voordat tot uitbetaling wordt overgegaan. Het volgende jaar blijkt uit de rekening van de Lochemse diaconie dat 140 gulden uit Zutphen is ontvangen.

De ramp werd veroorzaakt door de nalatigheid van één vrouw. Op donderdag 6 september 1615 staat in het memorie- en resolutieboek van het Lochemse stadsbestuur het volgende te lezen:

“Alsoe Eeffse Tonhues durch haer versuem gecausirdt den jammerlicken brandt dieser geheeler stadt mitt kercke, toren, raedt, gashueser en sonsten”

Met andere woorden, Eeffse heeft de brand veroorzaakt. Haar eest brandde om ontkiemend graan te drogen tot mout, waar vervolgens bier van zou worden gemaakt. Ze was net even weggelopen toen er brand ontstond. Voor dat “verzuim” moet ze boeten:

“dat van nu vortae ten ewigen tijden op den vurgenoemde platze nielt sall getimmert ofte bij Eeffse ofte hare kinderen”

Kortom, zij en haar nakomelingen mogen hun huis niet meer herbouwen. De plaats in kwestie moet eeuwig een lege plaats blijven. Die eeuwigheid blijkt echter beperkt te zijn, want op 27 februari 1645 mag Egbert Tonhues toch bouwen op de gedoemde plaats.

Het heeft na de brand nog jaren geduurd voor de stad volledig was herbouwd. Voor het stadsbestuur was het bovendien lastig dat vrijwel alle papieren verbrand waren. Een van de weinige stukken die bewaard is gebleven, is het stadsrecht van Lochem van 9 juli 1233.

Hoewel Lochem een dubbele grachtengordel had, was het niet eenvoudig om snel aan bluswater te komen. De brandspuit werd pas uitgevonden in 1677. Voordien was elk huishouden verplicht één of meer leren